

Sygn. akt III USK 78/21

POSTANOWIENIE

Dnia 15 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania E. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K.

o emeryturę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 15 kwietnia 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 17 października 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z 19 listopada 2018 r. odmówił ubezpieczonej E. M. prawa do emerytury na podstawie art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 2215). W uzasadnieniu wskazał, że ubezpieczona na dzień 31 grudnia 2008 r. udowodniła 20-letni staż pracy jako nauczyciel, lecz nie udokumentowała 30 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Organ rentowy za udowodniony przyjął staż w łącznym wymiarze 28 lat i 7 dni (okres składkowy - 25 lat, 1 miesiąc i 29 dni, okres nieskładkowy - 1 rok, 2 miesiące i 8 dni; okres uzupełniający - 1 rok i 8 miesięcy). Do okresu uzupełniającego zaliczył zatrudnienie w gospodarstwie rolnym ojca w okresie od 1 stycznia 1981 r. do 31 sierpnia 1982 r.

Ubezpieczona E. M. wniosła o zmianę powyższej decyzji i przyznanie jej prawa do emerytury, domagając się zaliczenia do okresu uzupełniającego pracy w

gospodarstwie rolnym ojca w okresie od 24 grudnia 1978 r., kiedy ukończyła 16 lat, do 31 grudnia 1980 r.

Wyrokiem z dnia 15 marca 2019 r. Sąd Okręgowy w K. Społecznych oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 17 października 2019 r. oddalił apelację ubezpieczonej od powyższego wyroku.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny na podstawie dowodu z akt emerytalnych ojca ubezpieczonej, przeprowadzonego w postępowaniu odwoławczym, ustalił, że J. J. (ojciec ubezpieczonej) prowadził gospodarstwo rolne w K. do 5 stycznia 1979 r., po czym prowadzenie gospodarstwa rolnego w D. rozpoczął dopiero od 1981 r., zatem w spornym okresie (od 24 grudnia 1978 r. do 31 grudnia 1980 r.) w ogóle nie prowadził gospodarstwa rolnego i dlatego ubezpieczona nie mogła w tym gospodarstwie pracować.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku ubezpieczona zarzuciła:

1. naruszenie prawa materialnego, tj.: (-) art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela w związku z art. 6, 7 i 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 291), przez błędną wykładnię przepisu polegającą na przyjęciu, że skarżąca nie posiadała 30 lat okresów składkowych oraz nieskładkowych, „gdy zgodnie z prawidłową wykładnią przepisów skarżąca posiadała przedmiotowy staż pracy”; (-) art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela oraz art. 6, 7 i 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że nie zachodziły podstawy do uzupełnienia stażu pracy o okres pracy w gospodarstwie rolnym, „gdy zgodnie z prawidłową wykładnią przepisów zachodziły podstawy do uzupełnienia stażu pracy skarżącej o pracę w gospodarstwie rolnym w związku z czym spełniała wszystkie przesłanki prawa do emerytury”; (-) art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznymi rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 266) w związku z art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela w związku z art. 6, 7 i 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez błędną wykładnię wymienionych przepisów polegającą na przyjęciu, że nie zachodziły podstawy do uzupełnienia stażu pracy skarżącej o okres pracy w gospodarstwie

rolnym, „gdy zgodnie z prawidłową wykładnią przepisów zachodziły podstawy do uzupełnienia stażu pracy skarżącej o pracę w gospodarstwie rolnym w związku z czym spełniała wszystkie przesłanki prawa do emerytury”;

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało charakter istotny i w sposób istotny wpłynęło na wynik rozstrzygnięcia w sprawie, tj.: art. 382 k.p.c., przez pominięcie przez Sąd drugiej instancji części „zebranego w sprawie materiału” i wydania wyroku wyłącznie na podstawie własnego materiału z pominięciem wyników postępowania dowodowego przeprowadzonego przez Sąd pierwszej instancji w zakresie ustalenia okoliczności, że w spornym okresie ojciec skarżącej nie prowadził gospodarstwa rolnego, co skutkowało wydaniem nieprawidłowego rozstrzygnięcia i oddaleniem apelacji; (-) art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez sporządzenie uzasadnienia wyroku w sposób uniemożliwiający jego kontrolę w ramach skargi kasacyjnej polegający na braku odniesienia się do tego, dlaczego Sąd drugiej instancji dał prymat materiałowi dowodowemu zgromadzonemu w drugiej instancji, nie zaś w pierwszej instancji oraz przez niewyjaśnienie, dlaczego Sąd drugiej instancji poczynił ustalenia faktyczne w przedmiotowym zakresie w sposób odmienny niż Sąd pierwszej instancji.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponieważ w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz skarga jest oczywiście uzasadniona.

W ocenie skarżącej, istotne zagadnienie prawne przejawia się w odpowiedzi na pytania:

1. Czy dzieci rolników uczące się w szkołach ponadpodstawowych mogą zostać uznane za stale wykonujące pracę w gospodarstwie rolnym, gdy w czasie pozaszkolnym w sposób stały pracują w gospodarstwie rolnym w związku z ograniczeniem w wykonywaniu tej pracy przez rodziców, w szczególności w związku z chorobą alkoholową lub innym zatrudnieniem?

2. Czy rozmiar oraz zakres prowadzonego gospodarstwa rolnego ma wpływ na ustalenie kwestii stałości i istotności pracy w gospodarstwie rolnym, czy też ilość pracy koniecznej do przyjęcia wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym przez pryzmat jej istności i stałości należy odnosić w proporcji do ilości możliwej i koniecznej do wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym?

3. Czy o faktycznym prowadzeniu gospodarstwa rolnego przesądza fakt jego prowadzenia czy też fakt zgłoszenia do właściwych organów przez rolnika faktu prowadzenia gospodarstwa rolnego?

Zdaniem skarżącej, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona wobec naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 382 k.p.c., gdyż Sąd ten pominął ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji w zakresie prowadzenia gospodarstwa przez ojca skarżącej, jak również materiał dowodowy zgromadzony w tym zakresie, nie odnosząc się do niego w uzasadnieniu wyroku, a przyjmując *a priori* na podstawie zgromadzonych przez siebie dowodów z dokumentów, iż stan faktyczny przedstawia się odmiennie. Sąd drugiej instancji orzekł więc jedynie na podstawie zgromadzonego przez siebie materiału dowodowego, z pominięciem i bez odniesienia się do materiału dowodowego zgromadzonego przed Sądem pierwszej instancji. Nadto skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona wobec świadczenia przez skarżącą pracy w gospodarstwie rolnym w myśl art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, co skutkowało spełnieniem przez nią wszystkich przesłanek prawa do emerytury.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z

dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Wbrew stwierdzeniom skarżącej, Sąd drugiej instancji nie pominął dowodów przeprowadzonych przed Sądem pierwszej instancji (zarzut naruszenia art. 382 k.p.c.). Jest oczywiste, że Sąd drugiej instancji, uznając, że kluczowym dowodem w sprawie są akta emerytalne ojca ubezpieczonej, nie dał wiary tym dowodom, na podstawie których Sąd pierwszej instancji ustalił, że ojciec ubezpieczonej posiadał gospodarstwo rolne na terenie miasta D. w okresie od 1 października 1978 r., w tym od 24 grudnia 1978 r. do 31 grudnia 1980 r. (sporny okres).

Tym samym Sąd drugiej instancji nie naruszył w sposób kwalifikowany art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Przez istotne zagadnienie prawne należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003).

Wobec ustalenia, że ojciec ubezpieczonej w spornym okresie nie posiadał gospodarstwa rolnego, przedstawione zagadnienia prawne nie mają żadnego

znaczenia dla wyniku niniejszej sprawy. W związku z tym wynikające z nich problemy nie występują w tej sprawie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398⁹ k.p.c. jak w sentencji.